

Bayrak

10-10 Kasım 87

Köşe Penceresi

Behçetoğlu

Yavruvatan Kıbrıs'ta Halkbilim

BİZDE "Halkbilim" denince çoğu zaman, halk oyunları, halk müziği, halk elişleri akla gelir. Halbuki "Halkbilim" başlı başına bir ilimdir. Hem de ilimlerin en zoru, ihtisas isteyen nevi... Biraz daha açarsak, müsbet ve menfi ilimlerin ANASI denebilir.

Halk arasında asırlardan beri, Kırıl MIDAS'a ait bir efsane dolaşüyor. Bir çok kazılar ve incelemelerden sonra, bu efsane vesikalaniyor. İşte o zaman, halkbilim'i terkederek TARİH bilimine geçiyor. Tarih, Kozmografiya, Coğrafya hatta Matematik ilmi de Halkbilim'den doğmuştur. Tekerlemeler, türküler, maniler, masallar içinde tarih saklayan birer HALKBİLİM paketleridir. Usta bir el ambalajı zedeledikten açılırsa hakikat meydana çıkar, tılsımlar bozulur, düğümler çözülür.

1932'de olacak. Hocamız merhum Eflatun Cem Güney ile Tahir Hayrettin Tolga bizi köylere folklor malzemesi toplamağa göndermişlerdi. Hayli mani, türkü, masal efsane toplamıştık. O tarihlerde teyp denen nesne olmadığından halkın dilinden masalları, türkülerini aynı telefuzla almak çok zordu. Fakat bu malzeme mütehasısının eline geçince, tahlil sonunda bir çok tılsımlar çözüldü.

Ben Afyon-Sincanlı ilçesinin GARİPÇE köyünden bir türkü derlemiştim. Afyon Halkı neşriyatı olan Taşpınar

nar" dergisinin 1947 Nisan nüshasında "TÜRKLERİMİZİN DİLİ" isimli yazımda izah ettiğim gibi, ağızlarında dolaşan bu türkü bu köye yakın BULCA KÖYÜ Kırkpınar mevkisinde henüz evlenmiş bir delikanlının bıçaklanarak öldürüldüğünü kanlı yeleğinin pınar civarındaki bir ağaca asıldığını ve katillerinin adı kimseler olduğunu anlatıyordu. Maktûlin ve katillerin açık künyeleri ve şecereleri de misralar arasında nakşedilmiş. O tarihlerde merhum Fuat Köprülü üstadımız başta olmak üzere bazıları bu türkü üzerinde durarak, Afyon Lisesi'nin kurucusu ve ilk Müdürü Ahmet Sami ONUR (Nur Mecmuası sahibi, 1964'de vefat) Türküdeki öztürkçe kelimelerin kökenlerini buldu vs.

KIBRIS HALK SANATLARI DERNEĞİ'nin yayını olan HALKBİLİM'i'nin ilk sayısından beri inceliyorum. Üzerinde emek sarfedilen faydalı bir neşriyat. Nisan, 1987 tarih ve 87/1. sayılı nüshasında edebiyat öğretmeni Ali Gürkan'ın "Geçitkale'de Cenaze Merasimi" isimli ilginç bir yazısını okudum. Pek çok adetleri bizimkilerinin aynı. Öğretmen merasimi yerli dili ile kaleme almış. Arka sayfada ise kelimelerin köklerini ve bilim dili ile açıklamalarını yapıyor. Malzemenin toplandığı yer, toplanan kişinin adı ve yaşı, kaynaklar muntazam gösterilmiş.

Afyon Emirdağ (Aziziye) ilçesinde ölü için kadınlar ölüm evine toplanarak ve ağlayarak ağıt söylerler. Yurdumuzda hayli değişik cenaze törenleri vardır.

Aynı derginin 28 ci sayfasında sosyal bilgiler öğretmeni Gülçin Erkmen'in "Yağmur duası" isimli ilginç yazısında anılarındaki yağmur dualarından bahsediyor. Dergi'de notalarla hayli fotoğraflar da var. Derginin bir inceleme mahsülü olduğu her şeyi ile belli soydaşlarımızı tebrik ederken Dergiyle ilgilenmek isteyenler için adreslerini bildiriyorum. (P.K.199. LEFKOŞA-KIBRIS) HALKBİLİM'i'ne uzun ömürler dilerim.